

*Abans de començar, voldria agrair als Amics de l'Òpera de Girona aquesta oportunitat de col·laboració i fer-los còmplices de la meva felicitat a l'hora de poder escriure sobre una de les òperes que més m'estimo, **Don Carlos** de Verdi. Una grand opéra totalment deutora de Meyerbeer, un compositor que m'ha portat en els últims mesos a una recerca incansable però encisadora. És molt gratificant descobrir que Verdi visità a Meyerbeer en el seu llit de mort el 1864 i que, segurament, fruit de la seva admiració, arribaria aquest **Don Carlos** uns anys després, el 1867. La finalitat d'aquest article serà la de fer una petita panoràmica sobre les diferents versions disponibles en CD i DVD que actualment es troben al mercat.*

PER QUÈ DON CARLOS I NO DON CARLO. **RECOMANACIONS DISCOGRÀFIQUES**

GRAVACIONS EN CD

L'òpera de Verdi, com la majoria de les del compositor, ha gaudit de bastant fortuna en la història fonogràfica. Malgrat tot, també hem de dir que no existeix una versió definitiva d'aquest monument verdità. Totes tenen algun punt negre i potser el millor és tenir-les en compte i quedar-se amb el millor de cadascuna. Qui això escriu és un gran defensor de la versió original d'aquesta òpera, en francès, i amb les normes imposades per París: cinc actes i un ballet.

- **Orchestra:** Coro e Orchestra del Teatro alla Scala
- **Conductor:** Gabriele Santini
- **Audio CD** (September 7, 1993)
- **Label:** Deutsche Grammophon

https://www.youtube.com/watch?v=9O1jBcJ_h40

És una primera gravació a tenir en compte. Anteriors a aquesta podem trobar alguna de Karajan, en viu a Salzburg, i del mateix Santini amb un cast força semblant, per a EMI. Cap d'aquestes és un document recomanable.

En aquesta versió dels anys 60 per a Deutsche Grammophon es dona una partitura força completa per aquells anys i en la versió italiana, com ha estat tradició fins fa poc. Molt bon cantant Labò, un tenor oblidat avui en dia i que caldria recuperar. Antonietta Stella tènicament perfecta però un pèl gèlida. Imponent el Filippo de Boris Christoff però amb un cant una mica monòton per a les oïdes actuals. Fiorenza Cossotto, com a la maquiavèlica Èboli, està en una de les seves millors interpretacions en disc,. Ivo Vinco fa un terrorífic Gran Inquisidor. Gravació descatalogada però que buscant encara es pot trobar pels móns cibernètics. Any 1962.

- **Performer:** Convent Garden Orch./Chorus
- **Conductor:** Solti
- **SPARS Code:** ADD
- **Number of Discs:** 3
- **Label:** Decca

https://www.youtube.com/watch?v=Swwq_2jMOY

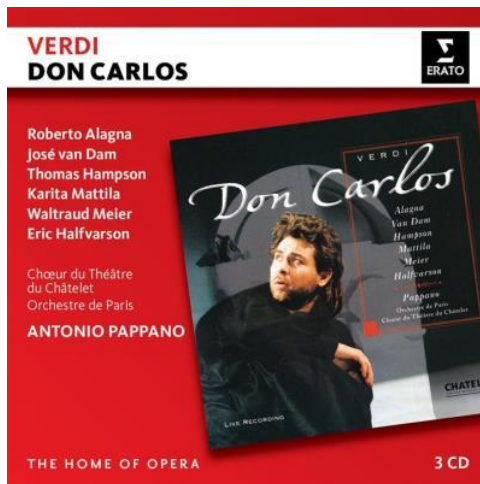
És la típica gravació de la Decca amb un cast de somni, una presa sonora prodigiosa i una batuta implicada. Els punts foscos són l'Elisabetta de la Tebaldi, imponent encara però ja amb símptomes evidents de desgast vocal, i una certa tendència de Solti a la grandiloqüència un xic buida; també cal dir que aquesta òpera, amb les diferents escenes corals, s'hi presta. D'altra banda, hi trobem el millor Don Carlos del disc en la veu de Bergonzi: una autèntica classe de bon gust i cant verdia de debò. Any 1966.

- **Performer:** Plácido Domingo, Sherrill Milnes, Ambrosian Opera Chorus, Montserrat Caballé, Shirley Verrett
- **Orchestra:** Orchestra of the Royal Opera House
- **Conductor:** Carlo Maria Giulini

https://www.youtube.com/watch?v=Ysll0erU_nQ

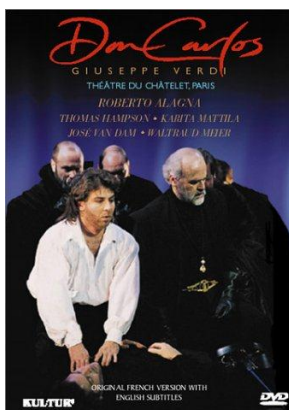
Suposo que aquesta va ser la resposta de la EMI a l'anterior registre de Decca (competència entre empreses discogràfiques). Tornem a tenir un cast de somni però amb unes veus més sobrepassades pels rols verdians que les que hi havia en la gravació de Solti, especialment en els baixos. La bellesa del cant de la Caballé en la seva interpretació d'Elisabetta és d'un altre món i potser això se li gira en contra per aconseguir una reina més carnal; malgrat tot, és un plaer per l'oïda escoltar cadascuna de les seves intervencions. El jove Domingo està pletòric, però sense tenir a les seves espatlles la sapiència verdiana que sí tenia Bergonzi en l'anterior registre. Any 1971.

- **Performer:** Antonio Pappano, Roberto Alagna, Jose van Dam, Thomas Hampson, Eric Halfvarson, et al.
 - **Audio CD** (January 21, 1997)
 - **SPARS Code:** DDD
 - **Number of Discs:** 3
 - **Label:** EMI Classics
 - **Run Time:** 213 minutes
- <https://www.youtube.com/watch?v=9UOFKdgFfOA>
(fragment)

I arribem a la que pot ser considerada, segons l'opinió de qui això escriu, la versió de referència d'aquesta òpera en disc. El primer aspecte a tenir en compte és que és una interpretació de la versió original en francès i, sempre, l'original d'una obra és preferible a les diferents versions que venen després, malgrat no ser del tot complerta perquè falta l'escena inicial del primer acte i omet l'obligat ballet. No va ser la primera vegada que va aparèixer una gravació de la versió original; ja Claudio Abbado ho va intentar en estudi per DG, però amb uns resultats no gaire destacables. Aquesta que ens ocupa és una gravació en viu recollida al Théâtre du Châtelet de París pels micròfons de la EMI. Tornem a trobar en Alagna l'ímpetu juvenil que ja vèiem en Domingo i que és tan adient al protagonista d'aquesta òpera. No obstant això, recordem que malgrat ser-ne el protagonista gairebé no té una ària, i més si s'opta per la versió en quatre actes, com la que es veurà al Teatre Municipal de Girona. Tant Mattila com van Dam i Hampson aconseguen uns personatges creïbles malgrat estar al límit de les seves capacitats vocals i expressives. Potser l'Èboli de la Meier no és gaire verdiana, però en tot cas és impactant. Tornem a tenir un terrific Inquisidor en la veu de Halfvarson. Aquesta és una òpera especialitat de Pappano, que l'ha interpretada en diferents ocasions i que domina com ningú, seguint el camí obert per Giulini. Subtilesa, bon gust, dramatisme i grandiositat s'hi poden trobar en la seva direcció. La presa de so, al ser una gravació en viu, podria haver estat millorable. Desconec si la nova i barata edició per a Warner ha millorat aquest aspecte. Any 1996

GRABACIONS EN VÍDEO/DVD

<https://www.youtube.com/watch?v=4oQ298Qcaco>

(duo de Don Carlos i Rodrigue)

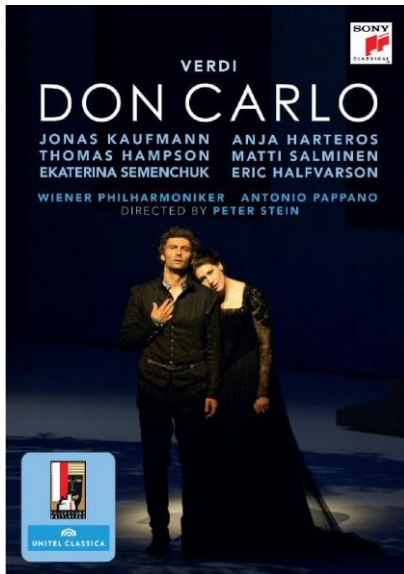
Afortunadament, les representacions del Châtelet també es van conservar per a la posteritat amb la gravació videogràfica: posada en escena sòbria però efectista; fidel al llibret i a la història original. Any 1996

- **Subtitles:** English, German, French, Italian, Spanish
 - **Region:** All Regions
 - **Studio:** Arthaus
 - **DVD Release Date:** January 25, 2011
- <https://www.youtube.com/watch?v=JgymuAfVYvk>
(Auto de fe)

<https://www.youtube.com/watch?v=VARoY1k1a50>
(mateixa producció al Liceu)

Aquí ens trobem amb unes representacions polèmiques dirigides pel sempre controvertit Peter Konwitschny. Aquest dvd capta la presentació de l'espectacle a Viena el juny del 2008, un any després de que es veiés aquesta mateixa producció al Liceu, quan encara el Liceu era un teatre de primera divisió en el panorama operístic europeu. No hi ha grans cantants, anem des d'alguns que compleixen a d'altres que estan francament malament. Però l'interès d'aquesta gravació és que per primer cop es va representar l'òpera sencera, amb tota la música escrita per Verdi, inclòs el ballet. També trobo molt interessant la visió de Konwitschny sobre la història, situada en una indefinició temporal entre l'Espanya de Felip II i l'època actual. Els decorats són opressius i d'una senzillesa espartana que pot arribar a fatigar. Molt encertada l'escena de l'Auto de fe, transposada a l'època actual i amb una dramaturgia que traspasa completament l'escenari (a les representacions de Barcelona, la conegudíssima Lloïl Beltran en va ser la mestra de cerimònies). El llarg ballet aquí està transformat en el somni d'Èboli, un *divertissement* que molts varen trobar grotesc. Aquest *Don Carlos* o indigna o agrada, no hi ha un terme mig. Any 2008.

- **Subtitles:** English, French, German, Spanish, Italian, Korean, Chinese
- **Region:** All Regions
- **Studio:** Sony Classical
- **Run Time:** 235 minutes

<https://www.youtube.com/watch?v=cYnef95pi4U> (reportatge d'Euronews)

Amb Pappano una altra vegada al podi (ja hem dit que aquesta és una especialitat d'aquest director) i una posada en escena clàssica d'Stein per a la immensitat de l'escenari del Grosses Festspielhaus de Salzburg, aquesta versió de *Don Carlo* agafa a Kaufmann en el moment àlgid de la seva carrera i és un gaudi total escoltar-lo i deixar-se seduir per la seva bellesa turmentada com a infant d'Espanya. Lamentablement, es va optar per la versió italiana, però això sí, força completa malgrat eliminar el ballet del tercer acte. També Harteros fa una interpretació magnífica. Tant a Hampson com a Salminen la gravació els arriba en moments molt avançats de la seva carrera, tot i així, les seves interpretacions són satisfactòries. Any 2013.

Don Carlos: Jonas Kaufmann

Eboli: Elina Garanča

Elisabeth de Valois: Sonya Yoncheva

Philippe II: Ildar Abdrazakov

Rodrigue: Ludovic Tézier

Philippe Jordan

<https://www.youtube.com/watch?v=kHfpGv3uuL0>

I finalment arribem a l'últim *Don Carlos*, el més actual ja que només fa uns mesos que es va representar. Les funcions varen tenir lloc al teatre de la Bastilla de París l'octubre passat i qui escriu això va tenir la sort d'assistir-hi. L'òpera es va donar en la seva versió original com no podia ser d'una altra manera en la ciutat on es va estrenar, però tornant a eliminar el ballet. Kaufmann va tenir feina en tornar-se a aprendre el seu personatge però ara en francès. La seva veu ja no és la mateixa que abans ja que va patir uns problemes de les cordes vocals que el van tenir mesos allunyat dels escenaris, però la seva musicalitat està intacta; se'l notava una mica

incòmode en aquesta producció i no era per menys... Al seu costat, trobem unes excel·lents Yoncheva i Garanca que estrenaven els seus personatges i que encara poden donar molt més d'elles en el futur. Força curt es queda Adbražakov en la seva encarnació del turmentat Felip II. Perfecte Tezier en un paper que domina totalment. La posada en escena és bastant un despropòsit, però amb alguns bells moments i una influència omnipresent de l'estètica cinematogràfica. A la immensa sala de la Bastilla, l'escenari quedava massa buit en alguns moments. Any 2017.

Dani Cortés Gil.

www.facebook.com/meyerbeerproject

meyerbeerproject@gmail.com

Salt, febrer de 2018.